

Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta

Šafárikovo nám. 6
P. O. BOX 313
810 00 Bratislava

Dekanát
Sekretariát dekana
a tajomníka fakulty

sp. zn. PL. ÚS 1/2022

**STANOVISKO PRÁVNICKEJ FAKULTY UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE KU
KONANIU O SÚLADE USTANOVENÍ § 363 AŽ 367 TRESTNÉHO PORIADKU V ZNENÍ
NESKORŠÍCH PRÁVNÝCH PREDPISOV S ÚSTAVOU SLOVENSKEJ REPUBLIKY A
DOHOVOROM O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÝCH SLOBÔD**

Dňa 30.01.2023 bol podaný návrh Prezidentky Slovenskej republiky (ďalej len „prezidentka“) na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa Čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len Ústava Slovenskej republiky alebo Ústava SR), ktorým sa domáha vyslovenia nesúladu ustanovení § 363 až 367 zákona č. 301/2005 Trestný poriadok v znení neskorších právnych predpisov a noviel (ďalej len „Trestný poriadok“ alebo „TP“) s čl. 1 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 48 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 142 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 149 Ústavy a čl. 3, 8 a 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením č. PL. ÚS 3/2023-23 z 8. februára 2023 spojil konanie o návrhu prezidentky s konaním o skoršom návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky vedenom pod spisovou značkou 1/2022.

Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave nie je v danom konaní účastníkom konania, nevystupuje v mene žiadneho z účastníkov konania a ani žiadneho z účastníkov konania v konaní nepodporuje. Predkladané stanovisko je nezávislým expertným názorom vypracovaným vysokoškolskými pedagógmi vedecky pôsobiacimi v oblasti ústavného práva a trestného práva. Cieľom tohto stanoviska je prispieť odbornej diskusii v danej problematike a eliminovať jej politizáciu. Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave sa týmto stanoviskom, s výnimkou uvedenia príkladov slúžiacich na podporenie argumentačnej línie, nedotýka žiadneho prípadu, v ktorom bol podaný návrh v zmysle § 363 a nasl. TP a zároveň sa dištancuje od zneužívania jej odborného stanoviska na sledovanie akýchkoľvek politických cieľov.

Argumenty vznesené o nesúlade napadnutých ustanovení s Ústavou a Dohovorom v danom konaní možno zhrnúť takto:

1. Napadnuté ustanovenia nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1 čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 141 ods. 1, čl. 142 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, keďže umožňujú generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len generálny prokurátor alebo generálny prokurátor SR) zasiahnuť do nezávislosti súdu v prípadoch, kde súd v určitom štádiu trestného konania rozhodol v prospech obvineného (napr. nevzal obvineného do väzby, nedal súhlas na použitie informačno-technických prostriedkov, konštatoval nezákonnosť trestného stíhania a pod.) a ochránil tak práva obvineného, na základe čoho príslušný prokurátor zastavil trestné stíhanie alebo zrušil obvinenie, pričom generálny prokurátor je oprávnený na podklade § 363 a nasl. Trestného poriadku zrušiť toto rozhodnutie v neprospech tohto obvineného. Uvedené platí aj naopak, keď súd v určitom štádiu rozhodol v neprospech obvineného (napr. v rámci rozhodovania o väzbe potvrdil zákonnosť a dôvodnosť vedeného trestného stíhania a vzneseného obvinenia), pričom generálny prokurátor je v takýchto prípadoch na podklade § 363 a nasl. Trestného poriadku oprávnený zrušiť pre nezákonnosť takéto obvinenie, ktoré predtým súdy právoplatne potvrdili ako zákonné a dôvodné. Zároveň vo

všeobecnosti napadnuté ustanovenia umožňujú svojim rozhodnutím zrušiť akékoľvek rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ktoré sa opiera o rozhodnutie súdu vydané v tejto konkrétnej veci, čím generálny prokurátor môže negovať rozhodovanie nezávislého súdu ako takého.

2. Napadnuté ustanovenia nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 149 Ústavy; tým, že umožňujú generálnemu prokurátorovi stojacemu mimo trojdelenia štátnej moci ignorovať alebo negovať rozhodnutie nezávislého súdu v danej veci a zároveň, že toto rozhodnutie generálneho prokurátora vydané podľa napadnutých ustanovení nie je preskúmateľné súdom, nabúravajú systém delby moci, ako aj princíp nezávislosti a nestrannosti súdnej moci. Generálny prokurátor a prokuratúra ako taká nepoživajú priamo z Ústavy nezávislosť, prokuratúra je povolaná chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu, avšak nesmie byť jej rozhodovacia činnosť nadradená nad činnosť nezávislého súdnictva, ku ktorému nevykonáva kontrolnú ani inú vyvažovaciu činnosť v systéme brzd a protiváh. Napadnuté ustanovenia tak nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 149 Ústavy.
3. Napadnuté ustanovenia nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2, čl. 3 a čl. 8 a čl. 13 Dohovoru, keďže umožňujú generálnemu prokurátorovi fakticky zastaviť trestné konanie vedené tak proti obvinenému, ako aj vo veci bez obvineného (toto síce Trestný poriadok *expressis verbis nepripúšťa*, ale je verejne známy minimálne jeden prípad, v ktorom došlo k zrušeniu uznesenia o začatí trestného stíhania vo veci, v ktorej nebol nikto obvinený, čím generálny prokurátor konal *ultra vires* prekročil svoju právomoc podľa napadnutých ustanovení), proti ktorému nie je žiaden opravný prostriedok. Obete trestného činu ako aj príbuzní (a napr. pozostalí) obete môžu mať aplikáciou napadnutých ustanovení odopreté právo na účinné vyšetrovanie trestného činu, ktorý zasiahol (a vždy zasahuje) predovšetkým do ich súkromného života, a proti tomuto zásahu sa nemôžu brániť účinným právnym prostriedkom nápravy.
4. Vo vzťahu k namietanému nesúladu s čl. 50 ods. 1 ústavy sa dáva do pozornosti, že napadnuté ustanovenia Trestného poriadku umožňujú generálnemu prokurátorovi *de facto* rozhodnúť o tom, že obvinená osoba je nevinná. Ak generálny prokurátor zruší uznesenie o vznesení obvinenia a vyjadrí právny názor, ktorý je záväzný pre podriadeného prokurátora a policajta v tom smere, že konanie obvinených osôb nie je trestným činom, neostáva orgánom činným v trestnom konaní iné, ako konanie zastaviť. Takým rozhodnutím generálneho prokurátora, ktorý nie je súdom, *de facto* dochádza k rozhodnutiu o nevine, ktoré však podľa ústavy patrí výlučne súdu, navyše

bez akejkoľvek ďalšej možnosti preskúmať zákonnosť tohto rozhodnutia z dôvodu vylúčenia opravných prostriedkov proti rozhodnutiu generálneho prokurátora.

Cieľom predkladaného stanoviska nie je vyjadrenie sa k jednotlivým bodom oboch návrhov v spojenom konaní, ale iba predniesť argumenty a informácie, ktoré by mohli napomôcť Ústavnému súdu Slovenskej republiky v rozhodovacom procese pri plnom rešpektovaní jeho nezávislosti a odbornosti.

I.

K údajnej nevhodnosti napadnutých ustanovení ako nástroja trestnej politiky

Trestná politika je súčasť verejnej politiky, ktorá formuluje ciele a prostriedky spoločenskej kontroly kriminality, predovšetkým prostredníctvom noriem trestného práva. V rámci tohto vymedzenia má určite svoje opodstatnené postavenie aj Ústavný súd Slovenskej republiky ako tzv. „negatívny zákonodarca“. Pokiaľ však ide o nespokojnosť s aktuálnym nastavením trestného konania, resp. legislatívnym znením určitého inštitútu, tak požiadavku na zmenu je potrebné adresovať predovšetkým Národnej rade Slovenskej republiky, ktorá je primárne spôsobilá utvárať trestnú politiku prostredníctvom zákonov, a nie Ústavnému súdu Slovenskej republiky, ktorý je „strážcom ústavnosti“ a nie politickým orgánom. Na túto skutočnosť poukázal už v minulosti Ústavný súd Slovenskej republiky, keď uviedol, že iba nespokojnosť s právnou úpravou niektorého právneho inštitútu nezakladá, sama o sebe, porušenie základných práv a slobôd. (I. US-232/05).

Z uvedeného dôvodu by nemal byť Ústavný súd Slovenskej republiky vyzývaný navrhovateľmi na vydávanie politických rozhodnutí spočívajúcich v posudzovaní toho, ktorý inštitút právneho poriadku je vhodný a ktorý nie.

II.

Historický vývoj inštitútu zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní generálnym prokurátorom

Pre objasnenie kontextu a významu napadnutých ustanovení, inštitútu zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní generálnym prokurátorom, zohráva významnú úlohu aj pohľad na základnú genézu jeho právneho vývoja na území Slovenskej republiky (s ohľadom na komparáciu v podmienkach osoby navrhovateľa, osoby rozhodujúcej o predmetnom mimoriadnom opravnom prostriedku a na predmet prieskumu), pričom uvedeným poukazujeme osobitne na jeho ustálené miesto v podmienkach kódexu trestného práva procesného a na postupnú transformáciu do dnešnej podoby.

Vzhľadom na uvedené prináleží v prvom rade uviesť, že kým s účinnosťou do 31.12.2005 obsahoval kódex trestného práva procesného v podmienkach Slovenskej republiky prakticky dva mimoriadne opravné prostriedky (obnovu konania a sťažnosť pre porušenie zákona), rekodifikovaný Trestný poriadok vymedzoval tri mimoriadne opravné prostriedky. V danom zmysle možno uviesť, že ku koncipovaniu inštitútov dovolania a zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (generálnym prokurátorom) došlo práve na ideových základoch inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona (pričom východiskom prístupu zákonodarcu je naviazanosť rozhodnutia na fázu trestného konania – teda, či hovoríme o rozhodnutí vydanom v prípravnom konaní alebo v konaní pred súdom). Tento mohol v zmysle dobovej právnej úpravy z hľadiska okruhu rozhodnutí smerovať nie len vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam súdu, ktorými bol porušený zákon alebo ktoré boli urobené na podklade chybného postupu konania, ale aj voči právoplatným rozhodnutiam vydaným v prípravnom konaní (pričom návrhovým oprávnením vo vzťahu k druhej kategórii disponoval iba generálny prokurátor).

V zmysle uvedeného, základným východiskom je, že z hľadiska obsahového (pokiaľ hovoríme o možnostiach zásahu do právoplatných rozhodnutí policajta alebo prokurátora v trestnom konaní) bol predmetný (alebo obdobný) inštitút pomerne tradičnou súčasťou trestných kódexov na území Slovenskej republiky, a to dokonca už pred rokom 1950 (v súvislosti s účinnosťou Zákona č. 87/1950 Zb. Zákon o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) od 01.08.1950, ktorý v rámci svojej šiestej hlavy upravoval aj inštitút „sťažnosti pre porušenie zákona“). Pre právny stav pred rokom 1950 (prostredníctvom zákonného článku XXXIII z roku 1896 o súdnom trestnom poriadku, ktorý bol v rámci Československa na území Slovenska platný a účinný od roku 1918) platilo, že mimoriadnym opravným prostriedkom na prieskum zákonnosti právoplatného rozhodnutia vydaného v štádiu prípravného konania bola obnova konania (napríklad vo vzťahu k právoplatnému rozhodnutiu o zastavení trestného konania),¹ pričom o návrhu na obnovu konania zo strany štátneho zástupcu alebo súkromného žalobcu rozhodoval súd. Do rámca mimoriadnych opravných prostriedkov však patril aj opravný prostriedok pre zachovanie právnej jednotnosti, predmetom ktorého bolo s výnimkou meritórneho rozhodnutia najvyššieho súdu právoplatné rozhodnutie alebo iné opatrenie trestného súdu, ktorým bol porušený zákon (na podanie mimoriadneho opravného prostriedku bol oprávnený generálny prokurátor, ktorý nebol viazaný žiadnou zákonnou lehotou, rozhodoval o ňom najvyšší súd).

¹ Pre dané obdobie platilo, že predsúdne konanie prebiehalo vo forme prípravného vyhľadávania, ktoré bolo vykonávané policajnými úradmi a orgánmi, pánom ktorého bol štátny zástupca alebo vyšetrovaním vo vzťahu k závažnejším trestným činom, ktoré bolo vedené vyšetrojúcim sudcom. Mandalík, R. Niekoľko poznámok k jednému z mimoriadnych opravných prostriedkov v trestnom konaní [online]. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1002-niekolko-poznamok-k-jednemu-z-mimoriadnych-opravných-prostriedkov-v-trestnom-konani>>.

Významným míľnikom v podmienkach právnej úpravy a vývoja inštitútu zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (s ohľadom na ich zákonnosť) sa s účinnosťou od 01.08.1950 stala úprava inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona (ako mimoriadneho opravného prostriedku). Uvedené konštatujeme s ohľadom na fakt, že súčasťou právnej úpravy, s príslušnými legislatívnymi zmenami, zostala až do 31.12.2005 (teda až do účinnosti rekodifikovaného Trestného poriadku).

V zmysle Zákona č. 87/1950 Zb. Zákon o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) s účinnosťou od 01.08.1950 mohol generálny prokurátor podať na najvyššom súde (ktorý o takejto sťažnosti aj rozhodoval) sťažnosť pre porušenie zákona proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora (rovnako tak proti právoplatnému rozhodnutiu súdu²), ak bol takýmto rozhodnutím porušený zákon (či už z hľadiska procesnoprávneho alebo hmotnoprávneho). V zmysle Zákona č. 64/1956 Zb. Zákon o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) s účinnosťou od 01.01.1957 do 31.12.1961 zákonodarca vyslovene špecifikoval, že takúto sťažnosť bolo možné podať (ak sa zameriame na rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní) nie len proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora, ktorým bol porušený zákon, ale aj proti takému právoplatnému rozhodnutiu prokurátora, ktoré bolo urobené na základe vadného postupu konania (v danom období však naďalej platilo, že takúto sťažnosť nebolo možné podať proti právoplatnému rozhodnutiu vyšetrovacieho orgánu). Orgánom oprávneným na rozhodnutie bol aj v danom prípade najvyšší súd.

Právna úprava sťažnosti pre porušenie zákona (ako mimoriadneho opravného prostriedku) s účinnosťou od 01.01.1962 obsahovo nadviazala na dovtedajšiu úpravu inštitútu.³ Podanie sťažnosti pre porušenie zákona vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam prokurátora prináležalo len generálnemu prokurátorovi. Výrazná zmena v nastavení inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona, s ohľadom na okruh právoplatných rozhodnutí, vo vzťahu ku ktorým môže byť takáto sťažnosť podaná, nastala s účinnosťou od 01.08.1965. V zmysle predmetnej právnej úpravy mohol generálny prokurátor podať takúto sťažnosť nie len vo vzťahu k právoplatnému rozhodnutiu prokurátora, ale aj vyšetrovateľa alebo vyhľadávacieho orgánu (za predpokladu, že príslušný prokurátor už nemohol dotknuté rozhodnutie sám

² S účinnosťou do 31.12.1952 bol generálny prokurátor jedinou osobou s takýmto návrhovým oprávnením, či už vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam súdu, tak aj právoplatným rozhodnutiam prokurátora. S účinnosťou od 01.01.1953 do 31.12.1969 bolo návrhové oprávnenie (ale len vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam súdu) rozšírené aj na predsedu Najvyššieho súdu, s účinnosťou od 01.01.1970 do 31.12.2005 bolo návrhové oprávnenie (opätovne však len vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam súdu) presunuté z predsedu Najvyššieho súdu na ministra spravodlivosti. Vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam orgánov činných v trestnom konaní teda zostal generálny prokurátor jedinou osobou oprávnenou na podanie sťažnosti pre porušenie zákona až do 31.12.2005.

³ Dobová doktrína však jasne vymedzuje, že náprava a odstraňovanie dôsledkov porušenia zákona v právoplatných rozhodnutiach musela byť v prísnej rovnováhe so záujmom na upevňovaní zákonnosti (resp. neoslbovaním stability právoplatných rozhodnutí). Tolar, J. a kol. Trestný poriadok. Komentár. Bratislava: Osveta, 1963, s. 592 a nasl.

zrušiť alebo nahradiť ho vlastným rozhodnutím).⁴ Dikcia vo vzťahu k vymedzeniu právoplatného rozhodnutia, v súvislosti s ktorým prichádza do úvahy podanie sťažnosti pre porušenie zákona, bola s účinnosťou od 01.12.2003 doplnená o vymedzenie, že porušením zákona alebo chybným postupom konania sa rozumie podstatné pochybenie, ktoré mohlo ovplyvniť rozhodnutie vo veci (a teda porušenie zákona alebo chybný postup konania musel predstavovať nie akékoľvek pochybenie, ktoré mohlo kumulatívne ovplyvniť rozhodnutie vo veci, ale pochybenie podstatné). Do roku 2005 bol tento inštitút legislatívne upravený v § 266 a nasl. zákona č. 141/1961 Z.z. Trestného poriadku: „Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon, ako i proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktoré bolo urobené na podklade chybného postupu konania, podá na podnet generálny prokurátor alebo minister spravodlivosti na najvyššom súde sťažnosť pre porušenie zákona; generálny prokurátor ju podá aj bez podnetu proti takému rozhodnutiu prokurátora alebo vyšetrovateľa. Porušením zákona alebo chybným postupom konania sa rozumie podstatné pochybenie, ktoré mohlo ovplyvniť rozhodnutie vo veci.“

Právnymi podmienkami na podanie sťažnosti pre porušenie zákona boli:

- objektivizovaná existencia porušenia zákona (porušenie zákona mohlo byť procesno-právneho charakteru alebo hmotno-právneho charakteru) alebo
- objektivizovaná existencia chyby (nedostatku) v procesnom postupe konania, ktoré predchádzalo vydaniu právoplatného rozhodnutia.

Až do 31.12.2005 zhodne platilo, že o takejto sťažnosti rozhodoval najvyšší súd, platilo pri tom, že proti rozhodnutiu o sťažnosti pre porušenie zákona nie je sťažnosť pre porušenie zákona prípustná, a teda uvedené predstavovalo rozhodnutie konečné. Vo vzťahu k právnej úprave sťažnosti pre porušenie zákona možno naprieč jej právnym vývojom rovnako doplniť, že sa pri nej uplatňovala dispozičná zásada a princíp fakultatívnosti.

Na margo uvádzaných východísk možno doplniť, že v podmienkach Českej republiky, vnímajúc model štátneho zastupiteľstva, je stále v účinnosti Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) v znení neskorších predpisov, a teda aj mimoriadny opravný prostriedok sťažnosti pre porušenie zákona (stížnost pro porušení zákona) v zmysle § 266-276. Predmetný inštitút a jeho obsahové nastavenie je z hľadiska komparatívneho odlišné v porovnaní so znením účinným v podmienkach Slovenskej republiky do 31.12.2005, nakoľko oprávneným na podanie takejto sťažnosti (vo vzťahu k právoplatnému rozhodnutiu súdu alebo štátneho zástupcu, ktorým bol porušený zákon alebo ktorým došlo k chybnému postupu v konaní) je len minister spravodlivosti (o sťažnosti rozhoduje Nejvyšší soud České republiky, s doplnkom, že pokiaľ zákon neustanovuje inak, proti rozhodnutiu o sťažnosti nie

⁴ S účinnosťou od 01.10.1994 platilo, s ohľadom na terminologické vymedzenie, že generálny prokurátor mohol podať sťažnosť pre porušenie zákona proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora, vyšetrovateľa alebo policajného orgánu, s účinnosťou od 01.12.2003 proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora alebo vyšetrovateľa.

je sťažnosť pre porušenie zákona prípustná). Možno preto konštatovať, že aj v podmienkach Českej republiky došlo k odklonu v súvislosti s historickým vnímaním inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona. Opätovne však zvýrazňujeme, že je potrebné prihliadať na rozdielnosť v ponímaní prípravného konania. Zatiaľ čo v Českej republike existuje model štátneho zastupiteľstva, v Slovenskej republike aj naďalej ostal zachovaný model prokuratúry, z tohto dôvodu neprichádza čistá komparácia do úvahy.

S účinnosťou od 01.01.2006, teda rekodifikovaným Trestným poriadkom, došlo k revidovaniu mimoriadnych opravných prostriedkov a k nahradeniu inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona inštitútmi dovolania a zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (generálnym prokurátorom). Predmetom tohto mimoriadneho opravného prostriedku sa stali právoplatné rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní (teda prokurátora a policajta),⁵ pričom generálny prokurátor už nedisponuje len návrhovým oprávnením (ako v prípade inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona), ale samotnou rozhodovacou právomocou. Uvedeným prístupom došlo k presunu zodpovednosti za rozhodovaciu činnosť orgánov v rámci predmetného štádia trestného konania do rámca jedného štátneho orgánu, osobitne s cieľom zvýšiť zodpovednosť generálneho prokurátora Slovenskej republiky za zákonnosť rozhodovania prokurátorov a policajtov v prípravnom konaní.⁶ Uvedená zmena bola zdôvodnená v dôvodovej správe tým, že bežným súdom pribudla agenda (predovšetkým v oblasti novo-zavedených odklonov v trestnom konaní – zmier, dohoda o vine a treste a pod.) a zároveň sa posilnila kontradiktórnosť trestného konania. Zároveň musíme upozorniť aj na skutočnosť, že od roku 2006 sa súdy nepovažujú za orgány činné v trestnom konaní.

Z hľadiska právneho vývoja tohto mimoriadneho opravného prostriedku je potrebné uviesť predovšetkým legislatívnu zmenu, ku ktorej došlo s účinnosťou od 01.01.2016 Zákonom č. 401/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nakoľko došlo k vypusteniu druhej vety § 363 ods. 1 Trestného poriadku, a to, že: „Porušením zákona sa rozumie podstatné pochybenie, ktoré mohlo ovplyvniť rozhodnutie vo veci.“. Uvedeným bolo sledované predovšetkým to, aby generálny prokurátor mohol zrušiť akékoľvek

⁵ Trestný poriadok však nevymedzuje, ani taxatívny, ani demonštratívny spôsobom, vo vzťahu ku ktorým rozhodnutiam prokurátora a policajta možno tento mimoriadny opravný prostriedok využiť. Postup prokurátorov v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch však upravoval príkaz Generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 4/2006 z 31.01.2006 v znení neskorších predpisov, tento bol zrušený príkazom Generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 14/2022 z 19.12.2022, pričom podľa účinného právneho stavu možno inštitút zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní využiť demonštratívne (využitím termínu „najmä“) nie len vo vzťahu k rozhodnutiam meritórnym, ale aj vo vzťahu k tým, pri ktorých je to nevyhnutné vo vzťahu k rýchlosti a zákonnosti prípravného konania (teda napríklad aj vo vzťahu k zrušeniu uznesenia o vznesení obvinenia).

⁶ Čentéš, J. a kol. Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 633.

právoplatné rozhodnutie orgánov činných v trestnom konaní (teda meritórne, procesné, rovnako tak aj medzitýmne), ktorým bol porušený zákon, samozrejme za dodržania ratia predmetného mimoriadneho opravného prostriedku.⁷ Do daného momentu bolo vydanie uznesenia generálneho prokurátora o zrušení právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podmienené okrem zvyšných podmienok (existencia porušenia zákona alebo chyby v procesnom postupe, ktoré ovplyvnilo rozhodnutie vo veci) podmienené aj tým, že porušenie zákona alebo chyba v procesnom postupe museli byť podstatného charakteru. Išlo aj o praktické skúsenosti, ktoré spôsobovali problém, ako identifikovať, ktoré pochybenie je natoľko podstatné, že by mohlo dôjsť k ovplyvneniu rozhodnutia vo veci. Je logické, že inak na danú problematiku bude nazeráť obhajca, prokurátor, akademická obec a sudca. Uvedeným vypustením došlo k rozviazaniu rúk prokuratúry. Z hľadiska filozofie inštitútu sa potom práve takáto právna úprava javí ako správna. Podľa § 2 zákona č. 153/2001 Z. z. zákon o prokuratúre v znení neskorších právnych predpisov a noviel: „Prokuratúra je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti.“ V zmysle tejto hierarchie by teda generálny prokurátor mal mať právomoc meniť rozhodnutia prokurátorov, ktorí sú v rámci hierarchie pod ním.

Z hľadiska argumentačného (prihliadajúc na rozdielnosť systému štátneho zastupiteľstva a prokuratúry) možno v podmienkach inštitútu zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (generálnym prokurátorom) poukázať na §174a zákona č. 141/1961 Sb. Zákon o trestnóm řízení soudním (trestní řád) v znení neskorších predpisov, nakoľko tento upravuje oprávnenie najvyššieho štátneho zástupcu zrušiť vymedzené právoplatné uznesenia⁸ nižších štátnych zástupcov z dôvodu ich nezákonnosti (v lehote troch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti). Prijatie uvedeného inštitútu bolo odôvodnené predovšetkým záujmom na zamedzení zásahov do výlučného oprávnenia štátneho zástupcu ako orgánu verejnej obžaloby (resp. do príslušného rámca zásady legality v trestnom konaní). Mimoriadnosť využívania predmetného inštitútu (ktorá je determinovaná použitím len vo vzťahu k taxatívnemu výpočtu uznesení nižších štátnych zástupcov) je doplnená jeho fakultatívnym použitím zo strany najvyššieho štátneho zástupcu. **Opätovne však musíme poukázať na skutočnosť, že v Českej republike je aplikovaný model štátneho zastupiteľstva na rozdiel od Slovenskej republiky, ktorá si zachovala model prokuratúry. Neslobodno opomenúť aj rozdiely v rámci trestného konania ako takého.**

⁷ Vychádzajúc z Dôvodovej správy k č. 401/2015 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁸ Uvedené možno uplatniť vo vzťahu k uzneseniu o nestíhaní podozrivého v zmysle § 159 odst. 1 Trestného rádu, o zastavení trestného stíhania alebo o postúpení veci. Uvedený postup však nemožno uplatniť v prípade, ak boli takéto uznesenia vydané európskym povereným žalobcom alebo európskym žalobcom.

III.

Postavenie prokuratúry v Slovenskej republike

Prokurátor má v rámci prípravného konania slúžiť ako etalón zákonnosti a má byť jej strážcom. Túto skutočnosť vo svojich rozhodnutiach viackrát zdôraznil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd“). Napríklad v uznesení sp. zn. 2 Tost 15/2021 z 29. marca 2021 uviedol: „V konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku na základe návrhu na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (§ 363 Trestného poriadku) je rozhodujúci orgán povinný preskúmať a hodnotiť zákonnosť opravným prostriedkom napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, a to odhliadnuc od skutočnosti, že súdy v rozhodovaní o väzbe dospeli k záverom o dôvodnosti vedeného trestného stíhania proti obvinenému, avšak deklarujú, že úlohou súdov v tomto štádiu trestného konania nie je s konečnou platnosťou hodnotiť vykonané dôkazy, závery z nich plynúce a ani ich zákonnosť“. V zásade Najvyšší súd konštatoval, že súdy v rámci aktuálnej právnej úpravy tu nie sú na to, aby komplexne posudzovali zákonnosť získaných dôkazov pri rozhodovaní o väzbe obvineného, ale toto oprávnenie patrí predovšetkým prokuratúre, preto je možné rozhodnúť podľa § 363 a nasl. TP aj v prípade, ak súd vzal obvineného do väzby.

Pokiaľ hovoríme o nezávislej a nestrannej súdnej moci, tak treba poukázať, že prvok nezávislosti a nestrannosti nemožno vnímať absolútne. Tento princíp súdnej moci je do určitej miery narúšaný samotnými článkami Ústavy Slovenskej republiky. Podľa čl. 102 ods. 1 písm. j) Ústavy Slovenskej republiky Prezident Slovenskej republiky odpúšťa a zmierňuje tresty uložené súdmi v trestnom konaní a zahládza odsúdenie formou individuálnej milosti alebo amnestie. V tomto prípade výkonná moc zasahuje do moci súdnej, keď výkonná moc môže odpustiť trest právoplatne odsúdenému páchatelovi trestného činu. Rovnako do nezávislosti súdnej moci zasahuje aj Národná rada Slovenskej republiky, na základe čl. 86 písm. g) Ústavy Slovenskej republiky, do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí najmä schvaľovať štátny rozpočet, preverovať jeho plnenie a schvaľovať štátny záverečný účet. Touto kompetenciou zasahuje zákonodarná moc do súdnej moci. Hovoriť o absolútnej nezávislosti súdnej moci od akejkoľvek inej moci štátu teda nie je na mieste.

Pokiaľ ide o údajné narušenie nezávislosti súdnej moci v tých situáciách, keď súd obvineného vezme do väzby, resp. rozhodne v neprospech obvineného a následne mu generálny prokurátor zruší obvinenie a na to nadväzujúce trestné stíhanie, nemožno si zamieňať dva pojmy:

- 1) dôvodnosť trestného stíhania,
- 2) zákonnosť trestného stíhania.

V rámci rozhodovania o vzatí obvineného do väzby súd obligatórne skúma tzv. materiálne a formálne podmienky väzby. Jednou z materiálnych podmienok je aj dôvodnosť trestného stíhania, čo tvorí *conditio sine qua non* pre väzbu. Súd však v tomto prípade neskúma komplexne aj zákonnosť uvedených postupov. Dôvodnosť trestného stíhania sa týka povinnosti štátu a jeho zákonných orgánov chrániť občanov pred trestnými činmi a potrestať tých, ktorí v závažných prípadoch porušujú zákon. Na druhej strane zákonnosť trestného stíhania predstavuje normatívny štandard, že postupy orgánov činných v trestnom konaní (ďalej aj „OČTK“) sa realizovali podľa platných a účinných právnych predpisov. Zároveň uvedený inštitút slúži na reflektovanie skutočnosti a garancie, že zásah do základných ľudských práv zo strany štátu bude prebiehať v súlade so zákonom. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“), ako aj všeobecné súdy, však nemajú skúmať primárne atribút, ktorý bol, v rámci prípravného konania, zverený zákonodarcom prokuratúre.

Rovnako sa k otázke zákonnosti prípravného konania vyjadril aj Ústavný súd vo svojom uznesení zo dňa 29.06.2021 vedenom pod sp. zn. I. ÚS/278/2021: „Pokiaľ sťažovateľ najvyššiemu súdu vytýkal, že sa v napadnutom rozhodnutí nezaoberal nesprávnym (nezákonným) postupom vyšetrovateľa v rámci prípravného konania, ale aj konania pred začatím trestného stíhania týkajúceho sa predovšetkým spísania úradného záznamu o skutočnostiach nasvedčujúcich spáchanie trestného činu, ktorý bol podkladom na začatie trestného stíhania „namiesto“ trestného oznámenia; oneskorenosti vznesenia obvinenia sťažovateľovi; rozdielného prístupu k páchatelom stíhaného trestného činu a pod., podľa názoru ústavného súdu tieto sťažovateľom uvádzané námietky bez akýchkoľvek pochybností presahovali rámec prieskumnej povinnosti najvyššieho súdu v konaní, ktorého predmetom bolo rozhodovanie o osobnej slobode sťažovateľa. Z ustanovení Trestného poriadku (§ 230 ods. 1) jednoznačne vyplýva, ktorý orgán verejnej moci vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní a práve tento orgán, teda prokurátor mal byť v prvom slede adresátom sťažovateľom predostretých námietok. Práve prokurátor je v súlade s ustanoveniami Trestného poriadku oprávnený nesprávne – nezákonné postupy vyšetrovateľa korigovať. Ústavný súd zastáva názor, že nie je akceptovateľné vyžadovať od súdu rozhodujúceho v rámci prípravného konania o väzbe obvineného, aby v prípravnom konaní preberal právomoc dozor vykonávajúceho prokurátora a detailne skúmal zákonnosť postupu vyšetrovateľa v rámci prípravného konania a konania pred začatím trestného stíhania, pretože nie je zákonom zmocnený, aby v tomto štádiu trestného konania „naprával“ prípadné pochybenia vyšetrovateľa.“ V uvedenom uznesení je jasne vidieť, že aj Ústavný súd Slovenskej republiky jasne rozdeľuje pojmy dôvodnosť trestného stíhania a zákonnosť trestného stíhania, pričom atribút zákonnosti

zákonodarca zveril v prípravnom konaní prokuratúre.⁹ Ak by sme prijali záver, že uvedený stav odporuje zneniu ústavných článkov, v praxi by to znamenalo, že v akejkoľvek veci, o ktorej rozhodne súd v prípravnom konaní, prokurátor stráca svoju právomoc. Napríklad, ak by súd vzal obvineného do väzby, znamenalo by to, že automaticky by prokurátor strácal možnosť zastaviť trestného stíhanie podľa § 215 TP, a to aj v prípade, ak by zistil nezákonnosť trestného stíhania, čo je samozrejme nezmysel.

Ani skutočnosť, že rozhodnutie generálneho prokurátora Slovenskej republiky nie je preskúmateľné súdom nenabúrava systém delby moci, ako aj ani princíp nezávislosti a nestrannosti súdnej moci. Na úvod je potrebné si uvedomiť, že rozhodnutie o zrušení právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní nie je rozhodnutím vo veci samej. Týmto rozhodnutím sa len zrušujú už právoplatné rozhodnutia a nič nebráni orgánom činným v trestnom konaní v konaní opätovne začať trestné stíhanie, resp. vzniesť obvinenie, za ten istý skutok, pretože zrušením právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 až 367 TP nedochádza k prekážke ne bis in idem.

V prípade súdneho preskúmania rozhodnutí v prípravnom konaní je potrebné sa zamerať aj na iné rozhodnutia prokuratúry, ktoré rovnako nepodliehajú súdному prieskumu. V zásade väčšina rozhodnutí OČTK nie je preskúmateľné súdom. Toto je pravidlo, na ktorom je vystavané celé prípravné konanie, z ktorého síce existujú výnimky (napríklad obžaloba, či dohoda o vine a treste sú preskúmateľné súdom), avšak podstatným znakom prípravného konania upraveného v Trestnom poriadku je to, že rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní v ňom vydané nepodliehajú prieskumu všeobecných súdov.¹⁰ Ako názorný príklad možno uviesť inštitút zastavenia trestného stíhania podľa § 215 TP, ktorým prokurátor môže zastaviť trestné stíhanie proti konkrétnej osobe (ale aj vo veci samej) aj pri najzávažnejších trestných činoch (napr. úkladná vražda, vražda atď.). Toto rozhodnutie tiež nie je preskúmateľné zo strany všeobecných súdov. Rovnako by sme mohli uviesť aj iné inštitúty Trestného poriadku, ktoré sa aplikujú od rekodifikácie trestného konania v roku 2005, napr. inštitút podmieneného zastavenia trestného stíhania podľa § 216 TP alebo zastavenie trestného stíhania zmierom podľa § 220 TP a nasl. Rovnako nie sú preskúmateľné súdom ani iné rozhodnutia OČTK, ktoré výrazným spôsobom zasahujú do práv fyzických osôb a právnických osôb. Súd rovnako nemá právomoc v prípravnom konaní zrušiť uznesenie o vznesení obvinenia, ani uznesenie o začatí trestného stíhania dokonca nemôže ani meniť právnu kvalifikáciu skutku. Laická verejnosť už dávno nerozoznáva pojmy ako obvinený, obžalovaný a odsúdený. Pre laikov (a často aj média) ide o synonymické pojmy. Súd však rovnako nemá možnosť uvedené uznesenie zrušiť.

⁹ Obdobne pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 15/2021.

¹⁰ Šamko P.: Kritické poznámky k návrhu Prezidentky SR ohľadne § 363 Tr. por. dostupné na:

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1186-kriticke-poznamky-k-navrhu-prezidentky-sr-ohladne-363-tr-por>

Na demonštráciu si môžeme uviesť prípad Jaroslava H. Najvyšší súd vo svojom uznesení zo dňa 7. 1. 2021, sp. zn. 4 Tost 53/2020 konštatoval nedôvodnosť trestného stíhania, pretože „orgánom činným v trestnom konaní sa v predmetnej veci nepodarilo zabezpečiť dôkazy v takom množstve a kvalite, ktoré by v tomto štádiu trestného konania umožňovali vyvodiť podozrenie v určitej rozumnej miere pravdepodobnosti, že obvinení sa skutkov tak, ako sú im kladené za vinu, dopustili“. Napriek tejto skutočnosti, Najvyšší súd Slovenskej republiky nemohol uvedené uznesenia zrušiť, pretože takáto kompetencia v prípravnom konaní prináleží len prokurátorovi. Dozorový prokurátor však v danej trestnej veci nezrušil uznesenie o začatí trestného stíhania a naň nadväzujúce uznesenie o vznesení obvinenia. Zasiahnuť musel až generálny prokurátor, ktorý svojím rozhodnutím sp. zn. IV/3 Pz 29/21/1000-12 zrušil podľa § 363 a nasl. TP uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia.

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že zákonodarca zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní vymedzil ako mimoriadny opravný prostriedok. Pripustením opravného prostriedku vo vzťahu k mimoriadnemu opravnému prostriedku by sme sa mohli dostať do nekonečnej špirály návrhov, ktoré by nemali koniec – logická chyba v podobe circulus vitiosus.

Rozhodovanie o zrušení právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní zveril generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky samotný zákonodarca. Nie je to právomoc, ktorú by si delegoval sám generálny prokurátor. Táto právomoc je aj logická vzhľadom na skutočnosť, že zákonodarca dozor nad zákonnosťou prípravného konania nezveril primárne súdom, ale prokuratúre. V zmysle čl. 150 Ústavy Slovenskej republiky na čele prokuratúry je generálny prokurátor. Prokuratúra je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti. Na čele tejto pomyselnéj pyramídy teda stojí generálny prokurátor. Preto je logické, že zákonodarca zveril takúto právomoc práve jemu.

IV.

Aplikačná prax mimoriadneho opravného prostriedku – zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní

Bez ohľadu na to, že aplikácia napadnutého ustanovenia spôsobuje vo verejnosti otázky, nie je sama o sebe dôvodom jeho nesúladu s Ústavou SR a Dohovorom, nie je ani presvedčivé tvrdenie o zvýšenej miere aplikácie napadnutých ustanovení v nedávnom období. (viď. tabuľka č. 1)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad návrhov	608	466	499	457	523	638	608
Zrušené právoplatné rozhodnutia generálnym prokurátorom	92	86	92	88	85	89	83
Podiel zrušených rozhodnutí na celkovej počte návrhov	15,13%	18,45%	18,44%	19,26%	16,25%	13,95%	13,65%

Tabuľka č. 1: Aplikácia ustanovení § 363 TP až 367 TP za roky 2016-2022.

Z uvedených údajov možno vyrozumieť, že podiel úspešných návrhov podľa § 363 TZ a nasl. v sledovaných rokoch percentuálne klesá. Nie je teda pravdou, že sme svedkami častého rušenia právoplatných rozhodnutí zo strany generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Nárast sa týka len podaných návrhov najčastejšie zo strany obvinených, resp. ich obhajcov. V tomto prípade však nemôžeme viniť generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Uvedené skôr demonštruje, že ustanovenie § 363 TP a nasl. sa stalo vo verejnosti známym a logicky sa ho častejšie domáhajú aj obvinení resp. ich obhajcovia.

V.

Nejednoznačnosť ustanovenia § 363 Trestného poriadku

Je pravdou, že aktuálne znenie ustanovenia § 363 TP neobsahuje taxatívne vymedzenie rozhodnutí, ktoré je generálny prokurátor oprávnený zrušiť, avšak toto samo o sebe nepredstavuje takú nejednoznačnosť alebo neurčitosť, ktorá by spôsobovala nesúlad s č. 1 Ústavy SR. Zároveň je aj potrebné sa zamyslieť, či je vôbec vhodné takýmto spôsobom precizovať právnu úpravu. Zákonodarcia taxatívne nevymedzil uvedené rozhodnutia, ktoré môže generálny prokurátor zrušiť, pretože si zrejme uvedomoval, že trestný proces je natoľko dynamický, že nie je možné absolútne vymedziť len určitý okruh rozhodnutí, na ktoré by sa malo ustanovenie § 363 TP vzťahovať.

Určitou pomôckou v tomto smere je príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 19. decembra 2022 o postupe prokurátorov v trestnom konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch. Tento príkaz v článku 7 ods. 2 demonštratívne vymenúva rozhodnutia, ktoré sa rozumejú na účel § 363 TP. Podľa tohto článku sa právoplatným rozhodnutím rozumie najmä uznesenie, ktorým sa rozhodlo:

- a) podľa § 29 ods. 2 Trestného poriadku o výške náhrady a odmeny tlmočníka a prekladateľa,
- b) podľa § 64 Trestného poriadku o žiadosti o navrátenie lehoty,
- c) podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku o uložení poriadkovej pokuty,
- d) podľa § 97 a § 98 Trestného poriadku o vrátení vecí,
- e) podľa § 142 ods. 1 a § 147 ods. 1 Trestného poriadku o znaleckej činnosti,
- f) podľa § 152 ods. 2 Trestného poriadku o výške odmeny za znalecký úkon,
- g) podľa § 156 Trestného poriadku o prehliadke a pitve mŕtvoly a o jej exhumácii,
- h) podľa § 206 Trestného poriadku o vznesení obvinenia,
- i) podľa § 214 ods. 1 Trestného poriadku o postúpení vecí, ak bolo vznesené obvinenie,
- j) podľa § 215 ods. 1 až 3 Trestného poriadku o zastavení trestného stíhania, ak bolo vznesené obvinenie,
- k) podľa § 216 ods. 1 Trestného poriadku o podmiennečnom zastavení trestného stíhania,
- l) podľa § 217 ods. 1 Trestného poriadku o osvedčení sa obvineného alebo o tom, že sa v trestnom stíhaní pokračuje,
- m) podľa § 218 ods. 1 Trestného poriadku o podmiennečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného,
- n) podľa § 219 ods. 1 Trestného poriadku o osvedčení sa spolupracujúceho obvineného alebo o tom, že sa v trestnom stíhaní pokračuje,
- o) podľa § 220 Trestného poriadku o schválení zmiernosti a zastavení trestného stíhania.

Neslobodno opomenúť, že v prvom rade ide o demonštratívny výpočet takýchto rozhodnutí, a teda nemožno vylúčiť, že generálny prokurátor môže zrušiť aj iné právoplatné rozhodnutia v prípravnom konaní. Súčasná aplikačná prax (ani predchádzajúca) nebráni generálnemu prokurátorovi zrušiť aj právoplatné rozhodnutie o začatí trestného stíhania. Kritici tohto názoru sa opierajú o gramatické znenie ustanovenia § 366 ods. 1 TP: „Ak generálny prokurátor zistí, že zákon bol porušený, vysloví uznesením, že napadnutým rozhodnutím alebo jeho časťou, alebo v konaní, ktoré rozhodnutiu predchádzalo, bol porušený zákon v prospech alebo v neprospech obvineného.“ Vychádzajú z predpokladu, že ak generálny prokurátor zruší uznesenie o vznesení obvinenia, tak v danej trestnej veci už nie je obvinený (vo formálnom zmysle slova) a preto, už nie je možné v jeho prospech zrušiť aj uznesenie o začatí trestného stíhania.

Pri výklade zákona však nemožno vychádzať len zo slov, ale je potrebné prihliadať aj na podstatu veci a k právnomu zmyslu slova (R 2960/1927). V prvom rade, to, že len formálne nebolo vydané uznesenie o vznesení obvinenia nemá vplyv na postavenie osoby v materiálnom zmysle slova. Rovnako, ak by sme prijali tézu, že generálny prokurátor má právomoc zrušiť len uznesenie o vznesení obvinenia a nie uznesenie o začatí trestného

stíhania, dostali by sme sa do viacerých právne nelogických a komplikovaných situácií. Trestné stíhanie v podmienkach Slovenskej republiky možno začať v zásade štyrmi úkonmi:

- 1) vydaním uznesenia o začatí trestného stíhania,
- 2) zaisťovacím úkonom,
- 3) neopakovateľným úkonom,
- 4) neodkladným úkonom.

Predstavme si situáciu, keby bolo trestné stíhanie začaté zadržaním podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 TP, ktoré však bolo nezákonné, a následne by bolo voči takejto osobe aj vznesené obvinenie. Ak by sme pripustili, že generálny prokurátor nemá právomoc rušiť aj začatie trestného stíhania, dostali by sme sa do situácie, kedy by nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia bolo zrušené, ale nezákonné uznesenie o začatí trestného stíhania (ktoré hoc bolo deklaratórne, ale v príčinnej súvislosti s vykonaným neodkladným úkonom) bolo stále platné a účinné. Uvedený stav je právne neudržateľný, pretože z nepráva nemôže vzniknúť právo. Rovnako by dozorový prokurátor mohol trvať na svojom názore, že uvedený stav je zákonný a generálny prokurátor by nemohol nič spraviť.

VI.

Právna istota

Je potrebné uviesť, že každý mimoriadny opravný prostriedok, už svojou podstatou, nevyhnutne zasahuje do princípu právnej istoty. Tento zásah je však vyvážený spravodlivosťou celého konania. Zákonodarca si však uvedomoval tieto konflikty, preto zároveň určil zákonné limity aplikácie mimoriadnych opravných prostriedkov. V prípade zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní sú takými limitmi:

- možnosť aplikácie len v prípravnom konaní,
- možnosť oprávnených subjektov podať návrh podľa § 363 TP len do lehoty troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia,
- lehota, dokedy môže generálny prokurátor SR rozhodnúť o podanom návrhu resp. z vlastnej iniciatívy.

Už z názvu inštitútu § 363 a nasl. Trestného poriadku vyplýva, že uvedený mimoriadny opravný prostriedok sa smie aplikovať len v rámci prípravného konania. Pod pojmom prípravné konanie rozumieme v zmysle § 10 ods. TP úsek od začatia trestného stíhania do podania obžaloby, návrhu na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu (ďalej len „dohoda o vine a treste“) alebo právoplatnosti rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní vo veci samej. V prípade, že dozorový prokurátor podá obžalobu, tak generálny

prokurátor stráca svoju právomoc rozhodnúť v zmysle § 363 TP a nasl. (uznesenia ústavného súdu SR pod II. ÚS 184/2022-23 zo dňa 27. 4. 2022).

Druhým limitom je lehota, dokedy môže generálny prokurátor o návrhu na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní rozhodnúť. Táto lehota je viazaná v zmysle § 364 ods. 3 TP na šesť mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia.

VII.

K nesúladu napadnutých ustanovení s Čl. 1 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy a čl. 3, 8 a 13 Dohovoru (porušenie práva na účinné vyšetrenie trestného činu, zásah do práva na súkromie a práva na súdnu ochranu)

Právo na účinné vyšetrowanie patrí medzi atribúty účasti poškodeného, resp. obeť, na trestnom konaní. Možno konštatovať, že v minulosti bol poškodený skôr na okraji záujmu trestného konania a bol braný predovšetkým ako potencionálny zdroj informácií o spáchanom trestnom čine. V priebehu modernizácie trestného konania sa však postavenie poškodeného zlepšovalo a v súčasnosti mu Trestný poriadok priznáva niekoľko práv, napr. právo na náhradu škody, inštitút súhlasu poškodeného a pod. V aplikačnej praxi sa inštitút práva na účinné vyšetrowanie najčastejšie odvodzuje od práva na život – čl. 2 Dohovoru (napr. Mazepa a iní proti Rusku, č. 15086/07 zo 17. júla 2018), od čl. 3 Dohovoru (napr. Mocanu a iní proti Rumunsku, č. 10865/09 45886/07 32431/08 zo 17. septembra 2014), zákaz otroctva, nevoľníctva a nútených prác – čl. 4 Dohovoru: (napr. Isayeva, Yususpova a Bazayeva proti Rusku, č. 57947/00 z 24. februára 2005).

Rovnako musíme zdôrazniť, že právo na účinné vyšetrowanie nenáleží každému poškodenému, resp. obeť trestného činu, ale iba tým, ktorí boli poškodení v takej intenzite porovnateľnej so zásahom do práva na život (primerane pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. ÚS ČR III.ÚS 2012/18 alebo III. ÚS 1477/20).

Základnou skutočnosťou, ktorú si však pri aplikácii práva na účinné vyšetrowanie musíme uvedomiť je, že uvedené právo neznamená právo poškodeného, resp. obeť, na odsúdenie obvineného v trestnom konaní (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 431/2019 z 26. mája 2020). Musíme rovnako poukázať na skutočnosť, že prezidentka nenamieta iné inštitúty, ktoré znamenajú koniec trestného konania (napríklad zastavenie trestného stíhania podľa § 215 TP o ktorom v prípravnom konaní rozhoduje prokurátor).

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že na nápravu prípadného porušenia práva na účinné vyšetrowanie slúži Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý aj v minulosti konštatoval porušenie tohto práva. Napríklad vo svojom náleze I. ÚS 72/04 Ústavný súd SR konštatoval porušenie čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Obvodného oddelenia Policajného zboru v Bratislave IV – Karlova Ves a Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava. V uvedenej veci Ústavný súd prikázal uvedeným orgánom opätovne konať a rozhodnúť a zároveň priznal sťažovateľovi odškodné vo výške 100 000 slovenských korún.

Samotná existencia inštitútu (resp. neexistencia) nemôže, sama o sebe, zapríčiniť ohrozenie, či dokonca porušenie práva na účinné vyšetrenie. Pripustením opaku by sme sa dostali do zákonne a ústavne neudržateľného stavu, že každé zastavenie trestného stíhania zo strany orgánov činných v trestnom konaní by predstavovalo porušenie práva na účinné vyšetrenie, čo nemožno pripustiť.

VIII.

Garancie proti arbitrárnej aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku generálnym prokurátorom SR

V rámci podaných návrhov sa opakoval argument, ktorý vychádzal z obavy, že voči arbitrárnej aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku generálnym prokurátorom SR nejestvujú dostatočné záruky a preto je dané ustanovenie v rozpore s ustanoveniami Ústavy SR a Dohovoru.

Uvedené argumenty sú však príliš textualistické a nezohľadňuje ďalšie nevyhnutné interpretačné metódy, ktoré je nevyhnutné aplikovať pre správnu interpretáciu dotknutých ustanovení.

Na úvod je potrebné uviesť, že právny poriadok je ucelený racionálny systém právnych noriem, ktoré je potrebné vykladať vo vzájomnej súvislosti.

V tomto kontexte Ústavný súd SR vo svojej konštantnej judikatúre upozorňuje, že „(k) výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v takom prípade, kedy sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. **Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či upresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy, postavené na roveň gramatickému výkladu, v tomto prípade systematický a teleologický výklad,** ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný konektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy, a to najmä v prípade, keď existuje... určité napätie medzi doslovným a teleologickým či systematickým výkladom.“ (nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 351/2010 z 5. októbra 2011).

Rovnako je potrebné poukázať na skutočnosť, že právne normy je potrebné vykladať ústavnokonformným spôsobom. **Zásada ústavne konformného výkladu právnej normy má v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky prednosť pred jej zrušením**, pričom je povinnosťou všetkých orgánov verejnej moci interpretovať a aplikovať právo so zreteľom na požiadavku ochrany základných práv a slobôd.

V náleze IV. ÚS 209/07 zo dňa 6. marca 2008 Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval: „Ústavný súd vo svojej judikatúre štandardne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu“ (napr. PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06 alebo IV. ÚS 96/07). V konaní o súlade právnych predpisov sa Ústavný súd SR k tejto zásade vyjadril nasledovným právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s Ústavou SR a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 Ústavy SR a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy Ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s Ústavou SR“ (PL. ÚS 15/98).“.

Ďalej je potrebné zohľadniť, že právny poriadok Slovenskej republiky obsahuje pomerne rozsiahly systém garancií, aby generálny prokurátor SR vykonával svoju funkciu v štandardoch zodpovedajúcich demokratickému právnemu štátu, t. j. zákonným a ústavne konformným spôsobom a nie zaujatým, či arbitrárnym spôsobom, a to aj pri aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku. Uvedený systém pritom vykazuje obdobné znaky, ako systém garancií, ktoré sú v právnom poriadku vytvorené vo vzťahu k sudcom Ústavného súdu Slovenskej republiky.

1. Záruky vyplývajúce zo spôsobu kreácie/obsadenia funkcie generálneho prokurátora SR

Poukazujeme na skutočnosť, že garanciou zákonného a ústavne konformného výkonu činností generálneho prokurátora SR je už spôsob obsadenia funkcie generálneho prokurátora SR, ktorý je obdobný spôsobu obsadenia funkcie sudcov Ústavného súdu SR.

Podľa § 7 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre generálneho prokurátora vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky na návrh Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len "národná rada"). Funkčné obdobie generálneho prokurátora je sedem rokov; začína plynúť dňom zloženia sľubu generálnym prokurátorom. Toto funkčné obdobie sa predlžuje až do zloženia sľubu novým generálnym prokurátorom. **Tá istá osoba nemôže byť opakovane vymenovaná za generálneho prokurátora.**

Obdobne, ako je to pri sudcoch Ústavného súdu SR, podľa § 59 ods. 1 písm. d) zákona č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len

„zákon o rokovacom poriadku NR SR“) **Ústavnoprávny výbor národnej rady prerokúva a odporúča národnej rade návrh na kandidáta na generálneho prokurátora.**

Podľa § 125 ods. 2 zákona o rokovacom poriadku NR SR **Ústavnoprávny výbor národnej rady prerokúva návrhy na voľbu kandidátov na generálneho prokurátora na verejnej schôdzi**, na ktorej umožní každému navrhnutému kandidátovi na generálneho prokurátora vystúpiť bez účasti ostatných navrhnutých kandidátov.

Podľa § 125 ods. 3 zákona o rokovacom poriadku NR SR **pozve predseda Ústavnoprávneho výboru národnej rady navrhnutých kandidátov na generálneho prokurátora a prezidenta republiky**. Navrhnutý kandidát sa v rozprave predstaví, pričom uvedie najmä dôvody, pre ktoré sa uchádza o funkciu generálneho prokurátora alebo o funkciu špeciálneho prokurátora, svoje pracovné skúsenosti, publikačnú činnosť, účasť na prednáškach, seminároch a vedeckých konferenciách a najvýznamnejšie dosiahnuté pracovné výsledky. **Po svojom úvodnom vystúpení navrhnutý kandidát na generálneho prokurátora odpovedá na otázky poslancov prítomných na schôdzi ústavnoprávneho výboru a prezidenta republiky**, prípadne jeho zástupcu.

Podľa § 125 ods. 5 zákona o rokovacom poriadku NR SR **materiály, ktoré sú súčasťou návrhu na voľbu kandidáta na generálneho prokurátora alebo na voľbu kandidáta na špeciálneho prokurátora, zverejňuje národná rada na svojom webovom sídle** najmenej 20 dní pred schôdzou ústavnoprávneho výboru, na ktorej sa prerokujú návrhy na voľbu kandidátov na generálneho prokurátora alebo na voľbu kandidáta na špeciálneho prokurátora; niektoré osobné údaje možno pred zverejnením anonymizovať.

Podľa § 125 ods. 6 zákona o rokovacom poriadku NR SR **zo schôdze ústavnoprávneho výboru na ktorej sa uskutočňuje vypočutie kandidáta na generálneho prokurátora uskutočňuje kancelária verejne dostupný audiovizuálny prenos**.

Uvedené ustanovenia jednoznačne preukazujú, že spôsob kreácie/obsadenia funkcie generálneho prokurátora je spojený s obdobnými zárukami ako proces obsadenia funkcie sudcu Ústavného súdu SR, pričom uvedený proces je:

- transparentný a teda kontrolovateľný verejnosťou,
- na procese sa podieľa viacero ústavných inštitúcií (národná rada a prezident), čo obdobne ako pri sudcoch Ústavného súdu SR má eliminovať možnosť koncentrácie rozhodnutia o výbere kandidáta do rúk jedného politického subjektu.

Uvedený proces vytvára podobne ako pri sudcoch Ústavného súdu SR predpoklady, že funkcia generálneho prokurátora bude obsadená osobnosťou s vysokým morálnym a odborným profilom zabezpečujúcim nearbitrárnosť a zákonnosť a ústavnú konformitu rozhodovania, a to aj pri aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.

Okrem uvedeného, **faktor časového obmedzenia výkonu funkcie generálneho prokurátora a nemožnosť vykonávať funkciu opakovane majú za cieľ podobne ako pri funkcii sudcov Ústavného súdu SR vytvoriť garancie pre nestrannosť, t. j. aby sa generálny prokurátor nemohol snažiť „zapáčiť“ príslušným politickým elitám s cieľom znovuzvolenia, čo vytvára ďalšiu garanciu zabezpečujúcu nearbitrárnosť, zákonnosť a ústavnú konformitu rozhodovania, a to aj pri aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.**

2. Záruky vyplývajúce z politickej kontroly činnosti generálneho prokurátora SR

Činnosť generálneho prokurátora SR podlieha politickej kontrole, čo je ďalším mechanizmom vytvárajúcim záruku, že svoju činnosť bude generálny prokurátor SR vykonávať v súlade so zákonom a ústavne konformným spôsobom, a to aj vo vzťahu k aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.

Podľa § 2 ods. 2 písm. k) zákona o rokovacom poriadku NR SR Národná rada rokuje o správach generálneho prokurátora o stave zákonnosti v Slovenskej republike.

Podľa § 53 zákona o rokovacom poriadku NR SR výbory Národnej rady majú právo **pozývať na svoje schôdze členov vlády, vedúcich iných orgánov štátnej správy a generálneho prokurátora a vyžadovať od nich vysvetlenia, správy a potrebné podklady; tí sú povinní prísť na schôdzu výboru, podať požadované vysvetlenia a správy a predložiť podklady.**

Podľa § 131 zákona o rokovacom poriadku NR SR generálny prokurátor SR **na hodine otázok odpovedá na schôdzi Národnej rady na aktuálne otázky z jeho pôsobnosti, ktoré písomne položili poslanci do 12. hodiny dňa, ktorý predchádza dňu tohto bodu programu schôdze Národnej rady.**

3. Záruky vyplývajúce zo súdnej kontroly činnosti generálneho prokurátora SR

Činnosť generálneho prokurátora SR podlieha súdnej kontrole zabezpečovanej Najvyšším správny súdom Slovenskej republiky, čo je ďalším mechanizmom vytvárajúcim záruku, že svoju činnosť bude generálny prokurátor SR vykonávať v súlade so zákonom a ústavne konformným spôsobom, a to aj vo vzťahu k aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.

Podľa § 16 písm. a) a písm. b) zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok) môžu **tri pätiny (90) poslancov a prezident podať na generálneho prokurátora tzv. disciplinárny návrh, o ktorom bude rozhodovať disciplinárny senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky.**

Podľa § 34 ods. 1 disciplinárneho súdneho poriadku, ak disciplinárny senát dôjde k záveru, že disciplinárne obvinený sa dopustil disciplinárneho previnenia, rozhodne, že je vinný, a uloží mu disciplinárne opatrenie.

Podľa § 35 ods. 1 disciplinárneho súdneho poriadku, predseda disciplinárneho senátu disciplinárne rozhodnutie vyhlási na ústnom pojednávaní a vždy verejne.

Vyššie uvedené ustanovenia disciplinárneho poriadku dokumentujú, že **voči generálnemu prokurátorovi je možné vyvodzovať disciplinárnu zodpovednosť pred Najvyšším správny súdom Slovenskej republiky, pričom disciplinárny návrh môže podať prezidentka alebo tri pätiny poslancov Národnej rady.**

Možnosť vyvodzovať voči generálnemu prokurátorovi disciplinárnu zodpovednosť predstavuje ďalšiu zo schémy garancií slúžiacich na to, aby generálny prokurátor vykonával svoju činnosť zákonným a ústavne konformným spôsobom a to aj vo vzťahu k aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.¹¹

4. Záruky vyplývajúce z práva odvolať generálneho prokurátora SR

Ďalšou garanciou pre to, aby činnosť prokurátora bola vykonávaná zákonným a ústavne konformným spôsobom a to aj vo vzťahu k aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku **je inštitút umožňujúci odvolať generálneho prokurátora SR pred uplynutím funkčného obdobia.**

Inštitút odvolania generálneho prokurátora SR predpokladá priamo Ústava Slovenskej republiky v článku 150, ktorý obsahuje ústavnú blanketu pre stanovenie **podrobností o odvolaní generálneho prokurátora v zákonnej úprave.** Uvedenou zákonnou úpravou je zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov.

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre pred uplynutím funkčného obdobia zaniká výkon funkcie generálneho prokurátora odvolaním z funkcie.

Podľa § 8 ods. 3 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre Národná rada navrhne prezidentovi Slovenskej republiky, aby generálneho prokurátora odvolal z funkcie, ak generálny prokurátor

- a) *bol právoplatným rozhodnutím súdu obmedzený v spôsobilosti na právne úkony,*
- b) *stratil štátne občianstvo Slovenskej republiky,*
- c) **bol právoplatným rozhodnutím súdu odsúdený za spáchanie trestného činu,**
- d) *stal sa členom politickej strany alebo politického hnutia,*

¹¹ Ako obiter dictum je potrebné konštatovať, že voči generálnemu prokurátorovi nebola vyvodzovaná disciplinárna zodpovednosť pre nesprávnu aplikáciu § 363 až 367 Trestného poriadku, hoci návrhovým oprávnením disponuje i prezidentka, ktorá sa domnieva, že ustanovenie § 363 obsahuje riziko ústavne nekonformnej aplikácie.

- e) **začal vykonávať funkciu alebo činnosť, ktorá je nezlučiteľná s výkonom funkcie prokurátora,**
- f) *nie je spôsobilý zo zdravotných dôvodov vykonávať svoju funkciu po čas dlhší ako jeden rok,*
- g) **spáchal čin, ktorý je podľa právoplatného rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní nezlučiteľný s výkonom funkcie generálneho prokurátora,**
- h) *nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky.*

Podľa § 8 ods. 4 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre je generálny prokurátor odvolaný z funkcie dňom nasledujúcim po dni, keď mu bolo doručené rozhodnutie prezidenta Slovenskej republiky o odvolaní z funkcie. Prezident si pred rozhodnutím o odvolaní generálneho prokurátora z funkcie môže vyžiadať stanovisko Rady prokurátorov Slovenskej republiky, ktoré Rada prokurátorov Slovenskej republiky predloží prezidentovi v lehote do siedmich dní odo dňa doručenia žiadosti o vydanie stanoviska.

Citované ustanovenia dokumentujú, že generálneho prokurátora možno odvolať z funkcie, ak by:

- *po c) bol právoplatným rozhodnutím súdu odsúdený za spáchanie trestného činu,*
- *po e) začal vykonávať funkciu alebo činnosť, ktorá je nezlučiteľná s výkonom funkcie prokurátora,*
- *po g) spáchal čin, ktorý je podľa právoplatného rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní nezlučiteľný s výkonom funkcie generálneho prokurátora.*

Uvedená zákonná formulácia vytvára garancie preto, aby činnosť prokurátora bola vykonávaná zákonným a ústavne konformným spôsobom a to aj vo vzťahu k aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.

5. Záruky vyplývajúce z možnosti vyvodzovať trestnoprávnu zodpovednosť generálneho prokurátora SR

Ďalšie garancie dotvárajúce systém záruk, aby generálny prokurátor **vykonával svoju funkciu v štandardoch zodpovedajúcich demokratickému právnemu štátu, t. j. zákonným a ústavne konformným spôsobom, a to aj vo vzťahu k aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku poskytujú ustanovenia zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, a to najmä v ôsmej hlave, druhom oddiele, ktoré obsahujú možnosť vyvodzovania trestnej zodpovednosti voči verejným činiteľom.**

Podľa § 128 ods. 1 Trestného zákona sa verejným činiteľom na účely tohto zákona rozumie prokurátor alebo iná osoba zastávajúca funkciu v orgáne verejnej moci.

Ďalej poukazujeme na trestný čin Zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona a trestný čin Marenie úlohy verejným činiteľom podľa § 327 Trestného zákona.

Podľa § 326 Trestného zákona:

(1) Verejný činiteľ, ktorý v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech,

a) vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu,

b) prekročí svoju právomoc, alebo

c) nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci alebo z rozhodnutia súdu,

potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) závažnejším spôsobom konania,

b) na chránenej osobe, alebo

c) z osobitného motívu.

(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť,

b) a spôsobí ním značnú škodu, alebo

c) preto, aby inému zmaril alebo sťažil uplatnenie jeho základných práv a slobôd.

(4) Odňatím slobody na desať rokov až dvadsať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb,

b) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo

c) za krízovej situácie.

Podľa § 327 Trestného zákona:

(1) Verejný činiteľ, ktorý pri výkone svojej právomoci z nedbanlivosti zmarí alebo podstatne sťaží splnenie dôležitej úlohy, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním značnú škodu alebo iný obzvlášť závažný následok.

K § 363 až 367 Trestného poriadku per argumentum reductionis ad absurdum

Ani uvedené záruky nie sú garanciou toho, aby v individuálnom prípade nemohlo dôjsť k ústavne nekonformnej aplikácii § 363 až 367 TP. To ani nie je možné. Ani ten najdokonalejší systém nemôže eliminovať individuálne zlyhania (či už úmyselné alebo neúmyselné).

Je potrebné zdôrazniť, že veci, inštitúcie, či inštitúty apriori možno zneužiť a nevieme tomu zabrániť. Nôž môže byť výborným pomocníkom v kuchyni i brutálnym vražedným nástrojom. Automobil môže byť skvelým dopravným prostriedkom, ale i nebezpečným nástrojom, ktorým možno človeka smrteľne zraniť. Riziko zneužitia noža, či automobilu však neznamená absurdnú ambíciu zakázať ich. Riziko ich zneužitia znamená, že v právnom poriadku budujeme garancie pre zníženie uvedeného rizika prostredníctvom noriem trestného práva, priestupkového práva, či noriem regulujúcich cestnú premávku. Možnosť straty ľudského života pri automobilovej nehode neznamená, že z právneho poriadku ako protiústavné „vymažeme“ ustanovenie umožňujúce používať motorové vozidlá. Rovnako absurdné je zakázať používanie kuchynských nožov len preto, že z nich môžu potenciálne byť smrtiace zbrane.

Obdobne je potrebné nahliadať i na § 363 až 367 Trestného poriadku. **Účelom existencie § 363 až 367 v právom poriadku SR je zhojiť nezákonnosť rezultujúcu z právoplatného rozhodnutia prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktorému predchádzalo, bol porušený zákon. Účelom § 363 až 367 Trestného poriadku je odstránenie nezákonnosti a najmä odstránenie z nezákonnosti vyplývajúcich zásahov do základných práv a slobôd. To je legitímny cieľ, ktorý hodnotovo koreluje s požiadavkami demokratického právneho štátu tak ako ich predpokladá Ústava Slovenskej republiky, či Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.**

Nie je možné tvrdiť, že by pri § 363 až 367 Trestného poriadku nemohlo dôjsť k malaplikácii. Garantovať, že za žiadnych okolností nemôže dôjsť k zneužitiu § 363 až § 367 Trestného poriadku je nemožné. Zároveň však možno skonštatovať, že **právny poriadok Slovenskej republiky vytvoril celú schému záruk predstavujúcich garanciu, že nemôže dochádzať k systémovému zlyhávaniu pri aplikácii § 363 až § 367 Trestného poriadku.**

Z uvedeného vyplýva, že § 363 až § 367 Trestného poriadku je celkom zjavne možné vykladať i aplikovať ústavne konformným spôsobom, že tieto ustanovenia sledujú legitímny cieľ, ktorým je požiadavka zákonnosti rozhodnutí prokurátorov a policajtov a na ňu nadväzujúca požiadavka ústavnej konformity zásahov vytváraných týmito rozhodnutiami.

Zároveň je potrebné skonštatovať, že Slovenská republika vytvorila dostatočný systém garancií vytvárajúcich predpoklad, že nemôže dochádzať k systémovému zlyhávaniu pri aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku.

X.

Zhrnutie

Právny poriadok je ucelený racionálny systém právnych noriem, ktoré je potrebné vykladať vo vzájomnej súvislosti.

Paragrafy 363 až 367 Trestného poriadku je celkom zjavne možné vykladať i aplikovať ústavne konformným spôsobom.

Paragrafy § 363 až 367 Trestného poriadku sledujú legitímny cieľ, ktorým je požiadavka zákonnosti rozhodnutí prokurátorov a policajtov a na ňu nadväzujúca požiadavka ústavnej konformity zásahov vytváraných týmito rozhodnutiami (t. j. odstránenie nezákonnosti vyplývajúcej zo zásahov do základných práv a slobôd).

Ustanovenia § 363 až § 367 Trestného poriadku nezasahujú do nezávislosti súdnej moci. Zákonodarca koncipoval trestné konanie tak, že dozor nad zákonnosťou prípravného konania zverili prokuratúre. Je potrebné si uvedomiť, že rozhodnutie o zrušení právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní nie je rozhodnutím vo veci samej a nemožno ho zamieňať s oslobodzujúcim rozsudkom. Rozhodnutie na základe § 363 až 367 TP nie je finálnym rozhodnutím ale je de facto rozhodnutím procesnej povahy, ktorého prostredníctvom generálny prokurátor ako vrcholný orgán prokuratúry a vysoký ústavný činiteľ s vysokou mierou demokratickej legitimity dohliada nad zákonnosťou trestného procesu v prípravnej fáze konania. Týmto rozhodnutím sa len zrušujú už právoplatné rozhodnutia a nič nebráni orgánom činným v trestnom konaní opätovne začať trestné stíhanie, resp. vzniesť obvinenie za ten istý skutok, pretože zrušením právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 až 367 TP nedochádza k prekážke ne bis in idem.

Ustanovenia § 363 až § 367 Trestného poriadku sa v súčasnej aplikačnej praxi nenadužíva.

Ustanovenie § 363 až 367 Trestného poriadku nepredstavuje ohrozenie práva na účinné vyšetrowanie, pretože samotná existencia inštitútu (resp. neexistencia) nemôže, sama o sebe, zapríčiňovať ohrozenie, či dokonca porušenie práva na účinné vyšetrowanie. Pripustením opaku by sme sa dostali do zákonne a ústavne neudržateľného stavu, že každé zastavenie trestného stíhania zo strany orgánov činných v trestnom konaní by predstavovalo porušenie práva na účinné vyšetrowanie, čo nemožno pripustiť.

Slovenská republika vytvorila dostatočný systém garancií vytvárajúcich predpoklad, že nemôže dochádzať k systémovému zlyhávaniu pri aplikácii § 363 až 367 Trestného poriadku, ide o:

- záruky vyplývajúce zo spôsobu obsadenia funkcie/kreácie generálneho prokurátora SR,
- záruky vyplývajúce z politickej kontroly činnosti generálneho prokurátora SR,
- záruky vyplývajúce zo súdnej kontroly činnosti generálneho prokurátora SR,
- záruky vyplývajúce z práva odvolať generálneho prokurátora SR,
- záruky vyplývajúce z možnosti vyvodzovať trestnoprávna zodpovednosť Generálneho prokurátora SR.

XI. Návrh

Podľa § 88 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov nezistí nesúlad preskúmaného právneho predpisu nižšej právnej sily, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, návrhu na začatie konania alebo jeho časti nevyhovie.

Vzhľadom na vyššie uvedenú argumentáciu sa domnievame, že Ústavný súd SR by mal o návrhu prezidentky a skupiny poslancov v konaní o súlade ustanovení § 363 až § 367 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnúť tak, že mu nevyhovuje.

Vypracovali: doc. JUDr. Eduard Burda, PhD.
 Dr. h. c. prof. JUDr. Lucia Kurilovská, PhD.
 prof. JUDr. Tomáš Strémy, PhD.
 doc. JUDr. Milan Hodás, PhD.
 JUDr. Lukáš Turay, PhD.
 JUDr. Stanislav Mihálik, PhD.

V Bratislave, dňa 12. mája 2023

.....
doc. JUDr. Eduard Burda, PhD.
dekan fakulty